

نظام نامه پدافند غیر عامل

در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

فهرست

فصل ۱- کلیات

۱- مقدمه

۲- اهداف

۳- منظور

۴- تعاریف

۵- محدوده کاربرد

۶- بازنگری

فصل ۲- دستورات اجرایی

۱- فرایندهایی کاری کارگروه های کمیته اصلی پدافند غیرعامل

۲- فرایندهایی کاری کارگروه های تخصصی کمیته های فرعی پدافند غیرعامل

فصل ۳- دستورات هماهنگی

نظام پدافند غیرعامل در وزارت علوم

این که دولت به پدافند غیر عامل اهمیت بدهد و وزرا و مسئولین دولتی به آن اهتمام کنند تذکر داده ایم و نظرات رهبری به دولت و آن ستاد ابلاغ شده است. امروز پدافند غیرعامل برای ما مهم است. بخش هایی دارند انجام می دهند، اما در عین حال باز باینسی کار کرد، تلاش کرد و این امکانات را در اختیار پدافند غیرعامل قرار بدهید.

مقام معظم رهبری

۱- مقدمه:

وقوع بحران های ناشی از بلایای طبیعی مهلك از يك طرف و پیچیده تر شدن جنگ ها و بکارگیری علوم و فن آوری در جنگ های نوین، چهره متفاوتی از پدافند غیر عامل را ایجاد کرده است. امروز مردم برای ادامه زندگی نیازمند خدمات متفاوتی هستند، احتیاج به محیط آرام و قابل سکونت درون شهرها دارند و باید ایمنی و آسایش کافی داشته باشند.

در حال حاضر عمده ترین هدف پدافند غیرعامل، ایمن سازی و کاهش آسیب پذیری زیرساخت های مورد نیاز است تا بتدریج شرایطی را برای امنیت ایجاد نماید. این گونه اقدامات در اکثر کشورهای دنیا انجام شده است و یا در حال اقدام است. این اقدامات اگر با برنامه ریزی و هماهنگی انجام شود، به طور خودکار بسیاری از زیر ساخت هایی که ایجاد می شود، در ذات خود ایمنی لازم را بدست خواهند آورد. برای اصلاح زیرساخت های فعلی هم می توان با ارائه راهکارهایی مثل مهندسی مجدد آنها را مستحکم کرد.

لذا وزارت علوم نیز هم از ابعاد کمک به کشور در شرایط بحران با استفاده از اقدامات آموزشی و پژوهشی پیشگیرانه برای آحاد جامعه در سطح کشور و هم از بعد برنامه ریزی برای دستیابی به کمترین آسیب پذیری داخلی ممکن در شرایط حاد به این مهم می پردازد.

۲- اهداف:

ایجاد ساختاری مناسب و تشریح چگونگی پشتیبانی انجام فعالیت های مربوط به پدافند غیرعامل در ستاد وزارت علوم، دانشگاه ها و مراکز علمی و پژوهشی تابعه و وابسته در سطح کشور هدف اصلی می باشد که اهداف فرعی زیر را پوشش می دهد:

- ایمن سازی مراکز حیاتی، حساس و مهم.
- توسعه کمی و کیفی نیروی انسانی متخصص.
- ارتقاء قابلیت بقاء و حفظ کشور در شرایط بحران.
- افزایش آستانه مقاومت ملی و تقویت مولفه های مقاومت در مقابل تهدیدات.
- فرهنگ سازی و ایجاد باور در مورد تاثیر پدافند غیرعامل در کاهش آسیب پذیری.
- کسب امنیت پایدار در توسعه و پایدار سازی زیرساخت های حیاتی.
- تحقیق و پژوهش، تولید علم و فناوری و فرهنگ سازی و تبدیل آن به معارف عمومی.
- کمک به تکمیل چرخه دفاعی کشور و تعامل مثبت با دفاع عامل و پدافند غیرعامل.
- کاهش آسیب پذیری ها و نمایان نمودن اقتدار ملی ناشی از آن به عنوان یکی از مولفه های بازدارندگی.
- به حداقل رسانیدن تاثیر بحران ها و تهدیدات دشمن بر زیرساخت های حیاتی، حساس و مهم.
- توسعه کمی و کیفی ظرفیت و توان اجرایی پدافند غیر عامل در بدنه کشور (مشاوره و اجرا).

به منظور ایفای موثر نقش وزارت علوم به عنوان بخشی از بدنه دولت در حوزه پدافند غیرعامل وبا توجه به موارد زیر این نظام ارائه می شود.

- برآورد تهدیدات نظامی و بحران ناشی از بلایای طبیعی
- شناسایی آسیب پذیری های ناشی از تهدیدات دشمن و هرگونه بحران درحوزه های علمی، فرهنگی و فناوری
- شناسایی مراکز حیاتی، حساس و مهم دانشگاه ها، مراکز علمی و تحقیقاتی
- تقلیل و کاهش آسیب پذیری و صدمات بر نیروی انسانی، تجهیزات، تاسیسات در حوزه های تابعه
- حفظ سرمایه های ملی در کشور
- افزایش آستانه مقاومت مردمی
- اداره امور مرتبط با بحران به صورت خود اتکا در شرایط بحران و تهاجم سخت و نرم به کشور

۴- تعاریف:

بحران:

بحران، یک حادثه، واقعه و یا جریانی است که رخ داده و سیستم را از کارکرد منظم خود باز می دارد. یعنی حرکت منظم سازمان، مجموعه، شهر یا امثالهم را از کار می اندازد یا فلج می کند و یا باعث تأخیر در روند اجرای فعالیت ها، مأموریت ها و اهداف سیستم می شود.

به عبارتی دیگر؛ بحران، بروز ناگهانی نیرو یا مجموعه ای از نیروهای مخالف و غیرقابل پیش بینی است که بنیاد و محوریت یک حرکت هدفمند را تحت تأثیر مخرب خود قرار می دهد و در صورت عبور نکردن از آن، صدمات جبران ناپذیری به اساس حرکت منطقی و روند جامعه وارد می آورد.

مدیریت بحران:

مدیریت بحران علمی کاربردی است که به وسیله مشاهده نظام مند بحران ها و تجزیه و تحلیل آنها در جستجوی یافتن ابزاری است که به وسیله آن بتوان از بروز بحران پیشگیری نموده و یا در صورت بروز آن در خصوص کاهش آثار آن، آمادگی لازم و امدادسانی سریع آن اقدام نمود.

برخی از کارکردهای مدیریت بحران در هنگام بروز بحران به شرح زیر است:

- نجات و درمان مصدومین
- کاهش خسارات مالی و اقتصادی
- به حداقل رسانیدن مدت زمان مهار بحران
- کنترل آثار روحی و روانی ساکنین
- توجیه و هدایت افکار عمومی به منظور کمک های ممکن
- کنترل و کاهش اتلاف منابع

- کنترل امنیتی منطقه بحران

- افزایش ضریب امنیت در سطح کشور، منطقه و جهان

- جلب و افزایش اطمینان و اعتماد افکار عمومی

- افزایش کارایی و کارآمدی ارکان درگیر

فرایند بحران

برای مواجهه با همه بحران ها یک مکانیزم مشترک که شامل چهار بند اساسی می باشد، لازم است.

الف- پذیرش و شناخت بحران

د- مدیریت اطلاعات

ج- آموزش و بازآموزی

ب- آمادگی

پدافند غیرعامل Passive Defense

به مجموعه اقداماتی اطلاق می گردد که مستلزم به کارگیری جنگ افزار نبوده و با اجرای آن می توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تاسیسات حیاتی و حساس نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده و یا میزان این خسارات و تلفات را به حداقل ممکن کاهش داد.

اقدامات پدافند غیرعامل شامل استتار، اختفاء، پوشش، فریب، تفرقه و پراکندگی، استحکامات و سازه های امن و اعلام خبر می باشد.

دفاع غیرنظامی Civil Defense

دفاع غیرنظامی، تقلیل خسارت مالی و صدمات جانی وارده بر غیرنظامیان در جنگ یا در اثر حوادث طبیعی نظیر سیل، زلزله، طوفان، آتشفشان، آتش سوزی و خشکسالی می باشد.

در منابع خارجی، وظایف دفاع غیرنظامی شامل چهار عنوان ذیل می باشد:

۱- اقدامات پیشگیرانه و کاهش دهنده Mitigation

۲- آماده سازی و امداد رسانی Preparation

۳- هشدار و اخطار Response

۴- بازسازی مجدد Recovery

ارائه تعریف دفاع غیرنظامی در این نوشتار که در حوزه پدافند غیرعامل نمی‌باشد بیشتر در جهت آگاهی مخاطبین در تمیز بین پدافند غیرعامل و دفاع غیرنظامی می‌باشد زیرا به دلیل عدم شناخت جامع در بسیاری از منابع مشاهده گردیده است که دو مفهوم یاد شده با یک دیگر اشتباه گرفته می‌شود.

هدف Target

موجودیتی مشخص، اعم از جاندار یا بی‌جان که در نظر است با توسل به عملیات نظامی، سیاسی، اقتصادی یا روانی به آن صدمه زده شود، منهدم گردد، تسخیر شود، یا تحت کنترل در آید.

پدافند عامل Active Defense

عبارتست از بکارگیری مستقیم جنگ افزار، به منظور خنثی نمودن و یا کاهش اثرات عملیات خصمانه هوایی زمینی، دریایی، نفوذی و خرابکارانه بر روی اهداف مورد نظر.

مراکز حیاتی Vital Centers

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها موجب بروز بحران، آسیب و صدمات جدی و مخاطره‌آمیز در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی، دفاعی با سطح تاثیرگذاری سراسری در کشور گردد.

مراکز حساس Critical Centers

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز بحران، آسیب و صدمات قابل توجه در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، دفاعی با سطح تاثیرگذاری منطقه‌ای در کشور گردد.

مراکز مهم Important Centers

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز آسیب و صدمات محدود در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی، دفاعی با سطح تاثیرگذاری محلی در کشور گردد.

استتار و اختفا Camouflage & Concealment

فن و هنری است که با استفاده از وسائل طبیعی یا مصنوعی، امکان کشف و شناسایی نیروها، تجهیزات و تاسیسات را از دیده‌بانی، تجسس و عکسبرداری دشمن تقلیل داده و یا مخفی داشته و حفاظت نماید. مفهوم کلی استتار هم‌رنگ و هم‌شکل کردن تاسیسات، تجهیزات و نیروها با محیط اطراف می‌باشد.

اختفاء، حفاظت در برابر دید دشمن را تامین می‌نماید و استتار امکان کشف یا شناسایی نیروهای، تجهیزات و تاسیسات و فعالیت‌ها را تقلیل می‌دهد.

پوشش Cover

پوشش، پنهان سازی و حفاظت تاسیسات تجهیزات تسلیحات، نیروی انسانی در برابر دید و تیر دشمن می‌باشد.

پراکندگی Dispersion

گسترش، باز و پخش نمودن و تمرکز زدایی نیروها، تجهیزات، تاسیسات یا فعالیت‌های خودی بمنظور تقلیل آسیب‌پذیری آنها در مقابل عملیات دشمن بطوری که مجموعه‌ای از آنها هدف واحدی را برابر دشمن تشکیل ندهند.

تفرقه و جابجایی Separation

جداسازی، گسترش افراد، تجهیزات و فعالیت‌های خودی از محل استقرار اصلی به محلی دیگر به منظور تقلیل آسیب‌پذیری، کاهش خسارات و تلفات می‌باشد، مانند انتقال هواپیماهای مسافربری به فرودگاه‌های دورتر از برد سلاح‌های دشمن و یا انتقال تجهیزات حساس قابل حمل از محل اصلی به محل موقت که بعلت عدم شناسایی و حساسیت مکانی، دارای امنیت و حفاظت بیشتری می‌باشد.

فریب Deception

کلیه اقدامات طراحی شده حيله‌گرانه‌ی است که موجب گمراهی و غفلت دشمن در نیل به اطلاعات و محاسبه و برآورد صحیح از توان کمی و کیفی طرف مقابل گردیده و او را در تشخیص هدف و هدف‌گیری با شک و تردیدی مواجه نماید. فریب، انحراف ذهن دشمن از اهداف حقیقی و مهم به سمت اهداف کاذب و کم اهمیت می‌باشد.

مکان یابی Location

یکی از اقدامات اساسی و عمده پدافند غیرعامل، انتخاب محل مناسب می‌باشد و تا آنجا که ممکن است باید از ایجاد تاسیسات حیاتی و حساس در دشت‌های مسطح یا نسبتاً هموار اجتناب کرد. زیرا تاسیسات احداث شده در چنین محل‌هایی را نمی‌توان از دید دشمن مخفی نگاهداشت و آسیب‌پذیری آن در برابر تهدیدات افزایش می‌دهد. ایجاد تاسیسات حیاتی و حساس در کنار بزرگراه‌ها، جاده‌های اصلی، کنار سواحل دریا، رودخانه‌ها و نزدیکی مرزها موجب سهولت شناسایی و هدف‌یابی آسان آنها توسط دشمن می‌گردد.

آمایش سرزمینی Spatial

تنظیم و برنامه‌ریزی کمی و کیفی یک موضع، مکان (واحدهای خرد و کلان) با در نظر داشتن شرایط و عوامل سیاسی نظامی، امنیتی، اقتصادی، اجتماعی، اقلیمی در سطح کلان وسیع می‌باشد. از مهمترین ویژگی‌های آن نگرش همه جانبه به مسائل، آینده نگری و دوراندیشی و نتیجه‌گیری‌های مکانی از محتویات استراتژی توسعه ملی می‌باشد. آمایش سرزمینی، بهترین، دقیق‌ترین و ظریف‌ترین طرز انتقال عاقبت‌اندیشی منطقی و ملی حکومت بر سرزمین یا فضای حیاتی (واحدهای خرد و کلان) است.

در اروپا مفهوم آمایش سرزمینی ابتدا مفهوم دفاعی دارد و سپس مفهوم توسعه‌ای پیدا می‌کند، قبل از ساخت نیروگاه، بزرگراه، سد و زیر ساخت‌های کلیدی، موضوع در کمیته‌های نظامی و دفاعی مطرح می‌گردد و پس از بررسی لازم و اعمال ملاحظات دفاعی و امنیتی نسبت به ساخت آنها اقدام می‌گردد.

اعلام خبر Early Warning

آگاهی و هشدار به نیروهای خودی مبنی بر اینکه عملیات تعرضی قریب الوقوع دشمن، نزدیک می‌باشد، این هشدار که برای آماده شدن است چند دقیقه، چند ساعت و یا زمان طولانی‌تر از آغاز مخاصمات اعلام می‌گردد. دستگاه‌های وسائل اعلام خبر شامل رادار، دیده‌بانی، آذیر، بلندگو، پیامها و آگهی‌های هشدار دهنده می‌باشد.

قابلیت بقاء survivability

توانائی نیروهای مسلح و جوامع غیرنظامی یک کشور به نحوی که درمقابل حمله استقامت کند و ضمن تحمل آن قادر باشند به نوحه موثری به وظایف محوله خود عمل نمایند، این توانایی عمدتاً در نتیجه دفاع عامل و غیرعامل به دست می‌آید.

استحکامات Fortification

ایجاد هرگونه حفاظی که در مقابل اصابت مستقیم بمب، راکت، موشک، گلوله، توپخانه، خمپاره و یا ترکش آنها مقاومت نموده و مانع صدمه رسیدن به نفرات تجهیزات یا تاسیسات گردیده و اثرات ترکش و موج انفجار را بطور نسبی خنثی نماید.

استتار، اختفاء، ماکت فریبنده CCD

استفاده و بهره‌برداری از افلام، تجهیزات و روشهایی برای پنهان نمودن همگون سازی، تغییر شکل، شبیه‌سازی، ایجاد طعمه فریبنده و حذف شکل منظم هندسی اهداف در جهت ممانعت از کشف و شناسایی نیروها، تجهیزات، تاسیسات و فعالیت های خودی توسط سامانه های آشکار ساز و حساس دشمن.

اصول پدافند غیرعامل

مجموعه اقدامات بنیادی و زیر بنایی است که در صورت بکارگیری می‌توان به اهداف پدافند غیرعامل از قبیل تقلیل خسارات و صدمات، کاهش قابلیت و توانایی سامانه شناسایی، هدفیابی و دقت هدفگیری تسلیحات آفندی دشمن و تحمل هزینه بیشتر به وی نائل گردد.

در اکثر منابع علمی و نظامی دنیا اصول و یا موضوعات پدافند غیرعامل شامل ۷ اقدام مشروحه ذیل می‌باشد که در طراحی و برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات اجرایی دقیقاً می‌بایست مورد توجه قرار گیرد:

۱- استتار Camouflage

۲- اختفاء Concealment

۳- پوشش Cover

۴- فریب Deception

۵- تفرقه و پراکندگی Separation & Dispersion

۶- مقاوم‌سازی و استحکامات Hardening

۷- اعلام خبر Early Warning

۶- محدوده کاربرد:

محدوده کاربرد این نظام مربوط به فعالیت های پدافند غیرعامل در سطح وزارت علوم و سازمانهای تابعه نظیر دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و مراکز علمی و تحقیقاتی می باشد.

۷- بازنگری:

با پیشنهاد حداقل سه نفر از اعضای کمیته اصلی پدافند غیرعامل این نظام قابل بازنگری خواهد بود و نتایج آن باید به تصویب وزیر علوم برسد.

با توجه به مأموریت های وزارت علوم، تولید علم و فناوری در حوزه های مختلف یکی از مهمترین وظایف به شمار می آید که این مهم در سایه تربیت نیرو های علمی متخصص و کار آمد محقق می شود. از آنجا که دشمنان اسلام و جمهوری اسلامی ایران از هیچ گونه تهدیدی بر علیه زیر ساخت های کشور اعم از صنعتی، علمی، اقتصادی، فرهنگی و... دریغ نمی ورزند لزوم گسترش علوم و فناوری های مرتبط با حفاظت از این زیر ساخت ها دو چندان می شود و در این راستا با تشکیل کمیته اصلی پدافند غیر عامل در وزارت علوم و به منظور انسجام بخشیدن به نهضت تولید علم در این حوزه ایجاد ۴ کارگروه زیر نظر کمیته اصلی پدافند غیرعامل وزارت علوم ضروری می نماید.

-----کارگروه تخصصی-----کمیته اصلی دبیرخانه پدافند غیر عامل

*کارگروه پژوهشی:

به منظور ساماندهی پژوهش ها و تحقیقاتی که در سطح کشور در دانشگاه های مختلف در حال انجام است و با هدف جبران عقب ماندگی های ایجاد شده در علوم مرتبط با فناوری های پاسخگو به تهدیدات متصور جمهوری اسلامی ایران، می توان گروه های تخصصی فناوری های نو، فناوری های بدیع، فناوری های جاری و توسعه زیرساخت های تحقیقاتی (آزمایشگاه های مرجع، تخصصی و...)، به کارگیری و توسعه بانک های اطلاعاتی، هدایت و حمایت از انجمن ها و NGOها، تولید نشریات و مکتوبات، اتخاذ سیاست ها و برنامه های آینده پژوهانه، توسعه خلاقیت و نوآوری با هدایت و حمایت از کانون های تفکر...را پیشنهاد نمود.

*کارگروه آموزشی:

وظیفه اصلی این کارگروه، سیاست گذاری و برنامه ریزی در حوزه تدوین و اجرای دوره های کوتاه مدت عمومی و تخصصی، دوره های بلند مدت، بازنگری دوره های جاری (متون و سرفصل ها و واحدها) و تطابق با نیازمندی های پدافند غیر عامل می باشد. به همین منظور ذیل این کارگروه می توان گروه های تخصصی علوم فنی و مهندسی، علوم انسانی، علوم پایه، علوم هنر، علوم کشاورزی و علوم هنر را پیش بینی نمود که در این راستا از ظرفیت های ساختاری موجود وزارت علوم نیز می توان بهره کافی را جست.

*کارگروه فرهنگی اجتماعی:

وظایف اصلی این کارگروه عبارتند از :

۱- حاکم کردن بینش توحیدی در عرصه های زندگی فردی و اجتماعی دانشگاهیان

۲- اعتلا و تعمیق به معرفت و بصیرت دینی مبتنی بر آموزه های قرآنی و معارف اهل بیت (علیهم السلام) در همه سطوح دانشگاهی

۳- ارتقای بینش فرهنگی و روحیه خودباوری، خلاقیت و مسئولیت پذیری با تکیه بر شناساندن فرهنگ و موارث اسلامی و ایرانی

۴- تجلی استعدادها و برانگیختن خلاقیت و شکوفایی علمی و فرهنگی

۵- اهتمام به تحقق جنبش نرم افزاری تولید علم به منظور ارتقاء سطح دانش و توسعه علم گرایی به عنوان گفتمان فرهنگی مسلط در دانشگاه ها

۶- صیانت از فرهنگ، تمدن و هویت اصیل اسلامی - ایرانی و ترویج آن در میان دانشگاهیان با هدف تقویت وحدت و هویت ملی

۷- حفظ و ترویج ارزش های انقلاب اسلامی و ارتقای بینش سیاسی- اجتماعی جامعه دانشگاهی با تکیه بر رهنمودهای امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری

۸- ارتقاء مهارت های زندگی اجتماعی دانشجویان و تسهیل روند جامعه پذیری آنان

۹- مطالعه و آسیب شناسی پدیده های فرهنگی- اجتماعی و تقویت پژوهش های نظری و کاربردی با بهره برداری از همه ظرفیت های دانشگاهی

۱۰- اعتلای هویت، ارزش و منزلت دانشگاهی و احیای جایگاه علم و صیانت از کرامت دانشگاهیان

۱۱- تلاش به منظور حفظ شخصیت، هویت، حرمت و کرامت انسانی زن در جامعه دانشگاهی و ارائه الگوی زن مسلمان در سطوح ملی و بین المللی

کارگروه عمران و سامانه های اطلاعات:

در این کارگروه ها با سیاست گذاری و برنامه ریزی و هماهنگی مناسب موجبات حفظ و صیانت از زیرساخت های حیاتی و حساس وزارت علوم، دانشگاه ها، خوابگاه ها و پژوهشکده ها فراهم گردیده و با اتخاذ تدابیر لازم توسعه های آتی زیر ساخت های مراکز یاد شده بر اساس ملاحظات پدافند غیر عامل تحت مدیریت در خواهد آمد.

با توجه به مطالب فوق مواردی که می تواند به عنوان مواد در این فصل مورد استفاده و استناد قرار گیرد به شرح زیر پیشنهاد می شود.

ماده ۱ :

۱-۱- شرح وظایف کمیته اصلی پدافند غیرعامل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

- ایجاد ساختار سازمانی مناسب در وزارت در خصوص پدافند غیرعامل و ایجاد زمینه ای مناسب جهت حمایت از برنامه ها، تثبیت جایگاه سازمانی و اجرایی از مصوبات و برنامه های پدافند غیرعامل

- برنامه ریزی جهت ایجاد و توسعه پژوهشکده ها، دانشکده ها، انجمن های علمی و آزمایشگاه های مورد نیاز پدافند غیرعامل طبق ضوابط

- توسعه فناوری های کلیدی و حساس پدافند غیرعامل در داخل کشور

- برنامه ریزی و برگزاری دوره های تربیت استاد در جهت تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز پدافند غیرعامل

- حمایت از برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت، سمینارها، کارگاه های آموزشی، همایش های علمی و کاربردی براساس نیاز و اولویت های پدافند غیرعامل

- ایجاد تعامل مناسب جهت تعریف و تصویب پروژه های مشترک با سایر حوزه ها در سطح وزارت علوم

- بازنگری دوره ها و دروس موجود، تدوین و ارایه دروس جدید، تدوین برنامه و برگزاری دوره ها و تصویب گرایش های جدید در مقاطع تحصیلی مختلف مورد نیاز پدافند غیرعامل

- فراهم نمودن امکان پذیرش دانشجو در مقاطع تحصیلی مختلف پدافند غیرعامل در دوره‌های حضوری و مجازی، بازنگری دوره‌های موجود و تدوین، تصویب و برگزاری دوره‌های کوتاه مدت فنی و حرفه‌ای و بلند مدت تخصصی
- حمایت از پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیل مطابق با محور و نیازهای اعلام شده پدافند غیرعامل
- حمایت و پشتیبانی از ایجاد فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیئت علمی و دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد در حوزه پدافند غیرعامل و انتقال فناوری لازم از خارج به داخل
- ساماندهی و نظارت بر کمیته‌های فرعی پدافند غیرعامل در دانشگاه‌ها و مراکز علمی
- بررسی و ارائه اولویت‌های پژوهشی حوزه پدافند غیرعامل و ارائه پیشنهاد طرح تحقیقاتی برای اولویت‌های شناسایی شده با همکاری مراکز تابعه؛
- تعامل با حوزه‌های پدافند غیرعامل دانشگاه‌های سراسر کشور برای تبادل اطلاعات (ارسال اطلاعات به دانشگاه‌ها و جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از آنها)؛

۲-۱- اقدامات اجرایی کمیته اصلی پدافند غیرعامل وزارت علوم در وضعیت‌های سه‌گانه قبل، حین و بعد از بحران به شرح زیر می‌باشد:

قبل از بحران :

۱. دریافت بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های ابلاغی از سوی مراجع ذیربط
۲. تشکیل دفاتر اجرایی کمیته پدافند غیرعامل (کمیته‌های فرعی) در کلیه سازمان‌های تحت پوشش وزارت علوم به شرح زیر:
  - a. سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی کشور
  - b. مرکز تحقیقات علمی کشور
  - c. دانشگاه‌های سراسر کشور
  - d. پژوهشکده‌های سراسر کشور
۳. مشخص نمودن فهرست کلیه تاسیسات زیربنایی و ساختمان‌های تحت مسئولیت مستقیم وزارت علوم و پیگیری تعیین مصادیق مراکز مذکور توسط کمیته دائمی به تفکیک سطوح سه‌گانه مراکز حیاتی، مراکز حساس و مراکز مهم (طبق تعریف ارائه شده توسط کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور)
۴. پیشنهاد و پیگیری تصویب سطح بندی و اولویت بندی مراکز تحت پوشش
۵. پیشنهاد طرح‌های پدافند غیرعامل مراکز تحت پوشش
۶. بررسی و ارزیابی اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل در مراکز تحت پوشش به منظور اصلاح و بهینه‌سازی طرح‌ها و روش‌ها
۷. اجرای صحیح ضوابط و مقررات عمومی و آئین‌نامه‌های ابلاغی در زمینه پدافند غیرعامل

۸. همکاری در اجرای طرحها و برنامه های آموزشی و پژوهشی پدافند غیر عامل
۹. نظارت بر ارزیابی اجرای طرحهای پدافند غیر عامل در مراکز تحت پوشش
۱۰. پیگیری تامین اعتبارات لازم جهت اجرای طرحهای مصوب
۱۱. بروز نمودن علمی و کسب تکنولوژی مناسب، متناسب با تهدید و تغییرات آن.
۱۲. ایجاد ظرفیت های اجرایی تخصصی، مهندسی کشور با کارکردهای اقتصادی (اجرای اقتصادی طرح ها) و حفاظتی (رعایت حفاظت اطلاعات طرح ها).
۱۳. حفظ تجربه و مدیریت و دانش علمی و مشاوره ای طرحها.
۱۴. پژوهش و تحقیق مستمر به دلیل پویا بودن عنصر محرک استراتژی (تهدید).
۱۵. ایجاد واحدهای پژوهشی تحقیقاتی پدافند غیر عامل.
۱۶. تولید بانک محققین در این موضوع

حین بحران :

۱. حضور در محل فرارگاه عملیاتی بنا به نیاز و طبق دستورالعمل اجرائی
۲. انجام اقدامات اجرائی پدافند غیر عامل بر اساس دستورالعمل های اجرائی ابلاغی در زمان بحران
۳. ایجاد اختلال در شناسائی، کسب اطلاعات و دقت هدف گیری دشمن از طریق اختفاء، استتار، پوشش، فریب، جابجائی، اختلال در هدف گیری
۴. کاهش آسیب پذیری نقاط هدف و تاثیر سلاح دشمن از طریق مکان یابی صحیح، ایجاد موانع و استحکامات، مستحکم کردن ساختمان ها و تاسیسات، استفاده از عوارض طبیعی سطح زمین، استفاده از عمق زمین، اعمال تدابیر دفاع سایبری، ایجاد لایه های محافظ الکترونیکی و الکترو مغناطیسی، رعایت ضوابط ایمنی
۵. کاهش اهمیت و حساسیت نقاط هدف از طریق پراکندگی، تجزیه، پیش بینی امکانات جایگزین و موازی، کوچک سازی
۶. کنترل خسارات از طریق استفاده از سامانه های هشداردهنده، ساماندهی امکانات امداد و نجات، تعیین وظائف بخش ها و افراد، آموزش و تمرین فوریتها

بعد از بحران :

۱. برآورد خسارات
۲. آمادگی بازگشت به وضعیت اولیه (عادی)

ماده ۴- ضوابط تشکیلاتی و سازمانی کمیته های فرعی پدافند غیرعامل در وزارت علوم

۴-۱- به منظور ایجاد زمینه‌های لازم برای تهیه و اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل، کمیته های فرعی پدافند غیرعامل در مراکز تابعه وزارت علوم تشکیل خواهد گردید.

۴-۲- ماموریت کمیته های فرعی پدافند غیرعامل به شرح زیر می‌باشد.

کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت، تاسیسات و مراکز طبقه‌بندی شده وزارت علوم و مراکز تابعه در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی، تاکید بر ایجاد عزم در مدیران مربوط از طریق برآورد تهدیدات، آسیب‌پذیری‌ها، طبقه‌بندی مراکز، کمک به اداره مراکز در شرایط بحران ناشی از جنگ، فرهنگ‌سازی و نهادینه نمودن پدافند غیرعامل در طرح و برنامه‌ریزی، اجرا مصوبات و ماموریت‌های کمیته اصلی پدافند غیرعامل.

۴-۳- وظایف کمیته های فرعی پدافند غیرعامل به شرح زیر می‌باشد.

(۱) تدوین راهبرد اجرایی پدافند غیرعامل در دانشگاه و مراکز علمی

(۲) ایجاد زمینه لازم برای فرهنگ‌سازی و نهادینه سازی موضوع پدافند غیرعامل در طرح‌های اجرایی

(۳) شناسایی و طبقه‌بندی زیرساخت‌ها و مراکز و تاسیسات در سطح دانشگاه‌ها

(۴) تهیه لیست آسیب‌پذیری‌های دانشگاه ها در برابر تهدید و طبقه‌بندی آنها

(۵) اولویت‌بندی مراکز مهم تابعه

(۶) هماهنگی جهت اجرای سیاست‌های راهبردهای کلان کمیته پدافند غیرعامل وزارت مطبوع در حوزه تابعه

(۷) پیگیری تامین و تخصیص اعتبارات مورد نیاز

(۸) حفاظت و امنیت طرح‌های پدافند غیرعامل دانشگاه

(۹) ارایه برنامه‌های سالیانه و پنج‌ساله دانشگاه به دبیرخانه کمیته اصلی به انضمام برآورد اعتبار مورد نیاز

(۱۰) ارایه گزارش عملکرد به دبیرخانه کمیته اصلی

(۱۱) تشکیل جلسات کمیته اصلی پدافند غیرعامل و پیگیری مصوبات

(۱۲) برگزاری همایش‌های عمومی و تخصصی در دانشگاه‌ها و سایر مراکز در سراسر کشور

(۱۳) استفاده از منابع موجود و تعیین شاخص‌های مربوطه و همچنین ارائه گزارش های عملکرد این کمیته؛

(۱۴) همکاری با مراکز تابعه پدافند غیرعامل در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی، آماری و فن آوری اطلاعات؛

(۱۵) بررسی و گردآوری مطالب علمی و تجربی برای تهیه مطالب مرتبط با پدافند غیرعامل و گزارش برای ارائه در همایش ها، کمیته ها، کارگروه ها و جلسات؛

۴-۴- فعالیت‌ها و اقدامات کمیته های فرعی پدافند غیرعامل هر دانشگاه به شرح زیر می‌باشد:

(۱) معرفی و انتصاب مسئول پدافند غیرعامل دانشگاه

(۲) راه‌اندازی کمیته و انتخاب و انتصاب مسئول اجرایی

(۳) معرفی مسئولین کارگروه‌های تخصصی هر دانشگاه و انتصاب آنان

(۴) تدوین آیین‌نامه اجرایی به منظور برقراری جلسات و انجام وظایف کمیته و کارگروه‌های تخصصی

(۵) برآورد تهدیدات و طبقه‌بندی تاسیسات، تجهیزات و... هر دانشگاه مطابق وظایف کمیته واریه به دبیرخانه

(۶) طراحی الگوی مدیریت بحران‌های ناشی از جنگ توسط کمیته و ارایه آن به دبیرخانه

(۷) تشکیل جلسات ماهیانه کمیته فرعی پدافند غیرعامل و بررسی طرح‌ها واریه گزارشات به دبیرخانه

(۸) ارسال طرح‌ها و برآوردها به دبیرخانه پدافند غیرعامل وزارت علوم

تبصره: هر یک از کارگروه‌های تخصصی قبل از ارسال طرح‌ها و برآوردها بایستی با دبیرخانه پدافند غیرعامل هماهنگی لازم را به منظور دریافت سیاست‌ها، خط‌مشی کلان مربوط به موضوعات به عمل آورند.

(۹) پی‌گیری تایید طرح‌ها و برآوردهای ارسالی با طبقه‌بندی حیاتی و حساس توسط کمیته اصلی وزارت تبصره: طرح‌ها و برآوردها با طبقه‌بندی مهم توسط کمیته پدافند غیرعامل وزارت علوم تصویب و به دانشگاه‌ها ابلاغ می‌گردد.

فصل ۳- دستورات هماهنگی:

ماده ۱: کلیه رده‌های ستادی و صفی در سطح وزارت علوم و مراکز تابعه موظف به همکاری با کمیته‌های اصلی و فرعی پدافند غیرعامل وزارت علوم می‌باشند.

ماده ۲: معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم موظف به ایجاد تشکیلات لازم در حوزه پدافند غیرعامل می‌باشد.

ماده ۳: معاونت پژوهش و فناوری موظف به ارائه گزارش اقدامات انجام شده در حوزه پدافند غیرعامل در سطح وزارت علوم در مقاطع ۶ ماهه به وزیر می‌باشد.

ماده ۴: معاونت مالی وزارت علوم موظف به تأمین به موقع اعتبارات و تخصیص آنها به فعالیت‌های مرتبط با کمیته‌های پدافند غیرعامل می‌باشد.

ماده ۵: اداره کل حراست وزارت علوم موظف به ارائه گزارش‌های بازرسی نوبه‌ای به رئیس کمیته اصلی پدافند غیرعامل، معاون پژوهش و فناوری و وزیر علوم می‌باشد.

ماده ۶: کلیه فرآیندهای کاری در کمیته‌های فرعی پدافند غیرعامل باید به تأیید کمیته اصلی در این حوزه که در وزارت علوم برگزار می‌شود، باشند.

ماده ۷: هرگونه هماهنگی در زمینه پدافند غیرعامل وزارت علوم باید به تأیید و تصویب معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم برسد.

ماده ۸: دبیرخانه پدافند غیرعامل موظف به ارائه نظامات، آیین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و شیوه‌های اجرایی در حوزه پدافند غیرعامل و مطابق با دستورات اجرایی مندرج در این نظام نامه می‌باشد.

ماده ۹: معاونت پژوهش و فناوری موظف به تهیه و تدوین چک لیست در شرایط بحران می‌باشد تا گروه‌های مرتبط بر اساس چک لیست عملیات لازم را اجرا نمایند. این چک لیست، حاوی وظایف و فعالیت‌ها در زمان بحران است که باید در رزمایش‌ها روی آن تمرین نمود.

ماده ۱۰: به منظور هماهنگی هر چه بیشتر با کمیته دائمی گزارشات نوبه ای اعلام وضعیت در زمانبندی‌های مناسب به کمیته دائمی ارائه گردیده و سیاست‌ها و رهنمودهای لازم از آنها اخذ می‌گردد.